

Spis treści

PODZIĘKOWANIA	18
WSTĘP	19
1	
INFORMACJE OGÓLNE	23
1.1. Poziomy i warstwy abstrakcji w systemie Linux	24
1.2. Sprzęt: pamięć operacyjna	26
1.3. Jądro systemu	27
1.3.1. Zarządzanie procesami	27
1.3.2. Zarządzanie pamięcią	29
1.3.3. Sterowniki urządzeń i zarządzanie urządzeniami	29
1.3.4. Wywołania systemowe	30
1.4. Przestrzeń użytkownika	31
1.5. Użytkownicy	32
1.6. Spojrzenie w przyszłość	33
2	
PODSTAWOWE POLECENIA I HIERARCHIA KATALOGÓW	34
2.1. Powłoka Bourne'a: /bin/sh	35
2.2. Korzystanie z powłoki	36
2.2.1. Okno powłoki	36
2.2.2. Polecenie cat	37
2.2.3. Standardowe wejście i wyjście	37
2.3. Podstawowe polecenia	38
2.3.1. Polecenie ls	38
2.3.2. Polecenie cp	39
2.3.3. Polecenie mv	39
2.3.4. Polecenie touch	40
2.3.5. Polecenie rm	40
2.3.6. Polecenie echo	40
2.4. Polecenia działające na katalogach	41
2.4.1. Polecenie cd	41
2.4.2. Polecenie mkdir	42

2.4.3. Polecenie rmdir	42
2.4.4. Rozwijanie nazw (nazwy wieloznaczne)	42
2.5. Polecenia pośredniczące	44
2.5.1. Polecenie grep	44
2.5.2. Polecenie less	45
2.5.3. Polecenie pwd	45
2.5.4. Polecenie diff	46
2.5.5. Polecenie file	46
2.5.6. Polecenia find i locate	46
2.5.7. Polecenia head i tail	47
2.5.8. Polecenie sort	47
2.6. Zmianianie hasła i powtoki	47
2.7. Pliki z kropką	48
2.8. Zmienne środowiskowe i powtoki	48
2.9. Ścieżka poleceń	49
2.10. Znaki specjalne	50
2.11. Edycja wiersza poleceń	50
2.12. Edytory tekstu	52
2.13. Uzyskiwanie pomocy	53
2.14. Wejście i wyjście powtoki	55
2.14.1. Standardowy strumień błędów	56
2.14.2. Przekierowywanie standardowego wejścia	56
2.15. Prawidłowe odczytywanie komunikatów o błędach	57
2.15.1. Anatomia uniksowych komunikatów o błędach	57
2.15.2. Typowe błędy	58
2.16. Przeglądanie procesów i manipulowanie nimi	60
2.16.1. Opcje polecenia ps	61
2.16.2. Kończenie działania procesów	61
2.16.3. Kontrola zadań	62
2.16.4. Procesy działające w tle	63
2.17. Tryby plików i uprawnienia	64
2.17.1. Modyfikowanie uprawnień	65
2.17.2. Dowiązania symboliczne	67
2.18. Archiwizowanie i kompresowanie plików	69
2.18.1. Program gzip	69
2.18.2. Program tar	69
2.18.3. Archiwa skompresowane (.tar.gz)	71
2.18.4. Program zcat	71
2.18.5. Inne narzędzia kompresujące	72
2.19. Hierarchia katalogów	72
2.19.1. Pozostałe katalogi główne	75
2.19.2. Katalog /usr	75
2.19.3. Umiejscowienie jądra systemu	75

2.20. Uruchamianie poleceń przez superużytkownika	76
2.20.1. Polecenie sudo	76
2.20.2. Plik /etc/sudoers	76
2.20.3. Dzienniki programu sudo	77
2.21. Podsumowanie	78
3	
URZĄDZENIA	79
3.1. Pliki urządzeń	80
3.2. Ścieżka urządzeń sysfs	81
3.3. Polecenie dd i urządzenia	83
3.4. Podsumowanie nazewnictwa urządzeń	84
3.4.1. Dyski twarde: /dev/sd*	84
3.4.2. Dyski wirtualne: /dev/xvd*, /dev/vd*	86
3.4.3. Urządzenia pamięci nieulotnej: /dev/nvme*	86
3.4.4. Mapowanie urządzeń: /dev/dm-*, /dev/mapper/*	86
3.4.5. Napędy CD i DVD: /dev/sr*	86
3.4.6. Dyski twarde PATA: /dev/hd*	86
3.4.7. Terminale: /dev/tty*, /dev/pts/* i /dev/tty	87
3.4.8. Porty szeregowo: /dev/ttyS*, /dev/ttyUSB*, /dev/ttyACM*	88
3.4.9. Porty równoległe: /dev/lp0 i /dev/lp1	88
3.4.10. Urządzenia audio: /dev/dsp, /dev/audio, /dev/snd/* i inne	89
3.4.11. Tworzenie plików urządzeń	89
3.5. System udev	90
3.5.1. System plików devtmpfs	91
3.5.2. Konfiguracja i działanie procesu udevd	92
3.5.3. Program udevadm	94
3.5.4. Monitorowanie urządzeń	95
3.6. Szczegóły: SCSI i jądro Linuksa	96
3.6.1. Pamięci masowe USB i protokół SCSI	100
3.6.2. SCSI i ATA	100
3.6.3. Ogólne urządzenia SCSI	101
3.6.4. Wiele metod dostępu do jednego urządzenia	102
4	
DYSKI I SYSTEMY PLIKÓW	104
4.1. Partycjonowanie urządzeń dyskowych	107
4.1.1. Przeglądanie tablicy partycji	108
4.1.2. Modyfikowanie tablicy partycji	111
4.1.3. Tworzenie tablicy partycji	112
4.1.4. Geometria dysku i partycji	114
4.1.5. Odczyt z dysków SSD	116
4.2. Systemy plików	117
4.2.1. Typy systemów plików	118
4.2.2. Tworzenie systemu plików	119
4.2.3. Montowanie systemu plików	120

4.2.4. Identyfikator UUID systemu plików	122
4.2.5. Buforowanie dysku i systemu plików	123
4.2.6. Opcje montowania systemów plików	124
4.2.7. Ponowne montowanie systemu plików	126
4.2.8. Tabela systemów plików /etc/fstab	126
4.2.9. Rozwiązania konkurencyjne dla pliku /etc/fstab	128
4.2.10. Pojemność systemu plików	129
4.2.11. Sprawdzanie i naprawianie systemów plików	130
4.2.12. Systemy plików o specjalnym znaczeniu	133
4.3. Przestrzeń wymiany	134
4.3.1. Wykorzystywanie partycji jako przestrzeni wymiany	135
4.3.2. Wykorzystywanie pliku jako przestrzeni wymiany	135
4.3.3. Jak wielkiej przestrzeni wymiany potrzebuję?	136
4.4. Menedżer LVM	137
4.4.1. Obsługa menedżera LVM	138
4.4.2. Implementacja menedżera LVM	151
4.5. Spojrzenie w przyszłość: dyski i przestrzeń użytkownika	155
4.6. Tradycyjny system plików	155
4.6.1. Szczegóły węzłów inode i licznik dwojgań	158
4.6.2. Alokowanie bloków	159
4.6.3. Praca z systemami plików w przestrzeni użytkownika	160
5	
JAK URUCHAMIA SIĘ LINUX?	162
5.1. Komunikaty rozruchowe	163
5.2. Inicjowanie jądra i opcje rozruchu	164
5.3. Parametry jądra	165
5.4. Programy rozruchowe	167
5.4.1. Zadania programu rozruchowego	168
5.4.2. Przegląd programów rozruchowych	169
5.5. Wprowadzenie do programu GRUB	169
5.5.1. Przeszukiwanie urządzeń i partycji za pomocą wiersza poleceń programu GRUB	172
5.5.2. Konfigurowanie programu GRUB	175
5.5.3. Instalowanie programu GRUB	177
5.6. Problemy z bezpiecznym rozruchem UEFI	179
5.7. Ładowanie innych systemów operacyjnych	180
5.8. Szczegóły programu rozruchowego	181
5.8.1. Rozruch MBR	181
5.8.2. Rozruch UEFI	182
5.8.3. Jak działa GRUB?	183
6	
URUCHAMIANIE PRZESTRZENI UŻYTKOWNIKA	185
6.1. Wprowadzenie do procesu init	186
6.2. Identyfikowanie rodzaju procesu init	187

6.3. systemd	187
6.3.1. Jednostki i typy jednostek	188
6.3.2. Rozruch i diagramy zależności jednostek	189
6.3.3. Konfiguracja demona systemd	190
6.3.4. Praca z systemd	192
6.3.5. Śledzenie i synchronizacja procesów systemd	197
6.3.6. Zależności demona systemd	198
6.3.7. Uruchamianie na żądanie i zrównoleglenie zasobów przez demon systemd	202
6.3.8. Składniki pomocnicze demona systemd	207
6.4. Poziomy uruchomienia System V	208
6.5. Proces init w stylu System V	209
6.5.1. Proces init w stylu System V: sekwencja poleceń rozruchowych	210
6.5.2. Farma dowiązań procesu init w stylu System V	211
6.5.3. run-parts	213
6.5.4. Sterowanie procesem init w stylu System V	213
6.5.5. Zgodność demona systemd z System V	214
6.6. Wyłączanie systemu	214
6.7. Początkowy system plików w pamięci RAM	216
6.8. Rozruch awaryjny i tryb pojedynczego użytkownika	218
6.9. Spojrzenie w przyszłość	219
7	
KONFIGURACJA SYSTEMU: REJESTROWANIE, CZAS SYSTEMOWY, ZADANIA WSADOWE I UŻYTKOWNICY	220
7.1. Rejestrowanie dzienników systemowych	221
7.1.1. Sprawdzanie konfiguracji dzienników	222
7.1.2. Wyszukiwanie i monitorowanie dzienników	222
7.1.3. Rotacja pliku dziennika	227
7.1.4. Utrzymywanie dziennika	228
7.1.5. Proces rejestrowania w systemie	228
7.2. Struktura katalogu /etc	231
7.3. Pliki związane z zarządzaniem użytkownikami	232
7.3.1. Plik /etc/passwd	232
7.3.2. Użytkownicy specjalni	234
7.3.3. Plik /etc/shadow	234
7.3.4. Manipulowanie użytkownikami i hasłami	234
7.3.5. Praca z grupami	235
7.4. Programy getty i login	236
7.5. Ustawianie czasu	237
7.5.1. Reprezentacja czasu jądra i strefy czasowe	238
7.5.2. Czas sieciowy	239
7.6. Planowanie powtarzalnych zadań w programie cron	239
7.6.1. Instalowanie plików crontab	241
7.6.2. Systemowe pliki crontab	241

7.6.3. Jednostki licznika czasu	242
7.6.4. Narzędzie cron a jednostki licznika czasu	244
7.7. Planowanie jednorazowych zadań w programie at	244
7.7.1. Odpowiedniki jednostki licznika czasu	245
7.8. Jednostki licznika czasu działające z uprawnieniami zwykłych użytkowników	246
7.9. Zagadnienia dotyczące dostępu uzyskiwanego przez użytkowników	246
7.9.1. Identyfikatory użytkowników i przetaczanie ich	246
7.9.2. Prawo właściciela procesu, efektywny identyfikator użytkownika, rzeczywisty identyfikator użytkownika i zapisany identyfikator użytkownika	247
7.9.3. Identyfikowanie, uwierzytelnianie i autoryzowanie użytkowników	250
7.9.4. Użycie bibliotek do uzyskiwania informacji o użytkownikach	251
7.10. System PAM	252
7.10.1. Konfiguracja systemu PAM	252
7.10.2. Wskazówki dotyczące składni konfiguracji systemu PAM	256
7.10.3. System PAM i hasła	257
7.11. Spojrzenie w przyszłość	258
8	
WYKORZYSTANIE PROCESÓW I ZASOBÓW	259
8.1. Śledzenie procesów	260
8.2. Wyszukiwanie otwartych plików programem lsof	261
8.2.1. Analizowanie danych wyjściowych polecenia lsof	261
8.2.2. Użycie polecenia lsof	262
8.3. Śledzenie działania programu i wywołań systemowych	263
8.3.1. Polecenie strace	263
8.3.2. Polecenie ltrace	265
8.4. Wątki	265
8.4.1. Procesy jednowątkowe i wielowątkowe	266
8.4.2. Wyświetlanie wątków	266
8.5. Wprowadzenie do monitorowania zasobów	268
8.5.1. Pomiar czasu procesora	268
8.5.2. Nadawanie procesom priorytetów	269
8.5.3. Pomiar wydajności procesora na podstawie średnich obciążeń	270
8.5.4. Monitorowanie statusu pamięci	272
8.5.5. Monitorowanie wydajności procesora i pamięci za pomocą polecenia vmstat	274
8.5.6. Monitorowanie operacji wejścia-wyjścia	276
8.5.7. Monitorowanie poszczególnych procesów za pomocą narzędzia pidstat	279
8.6. Grupy kontrolne (cgroup)	280
8.6.1. Rozróżnianie wersji grup kontrolnych	280
8.6.2. Wyświetlanie grup kontrolnych	283
8.6.3. Tworzenie i modyfikowanie grup kontrolnych	284
8.6.4. Wyświetlanie informacji o wykorzystaniu zasobów	285
8.7. Dodatkowe zagadnienia	285

SIEĆ I JEJ KONFIGURACJA	287
9.1. Podstawy dotyczące sieci	288
9.2. Pakiety	288
9.3. Warstwy sieciowe	289
9.4. Warstwa internetowa	291
9.4.1. Wyświetlanie adresów IP	292
9.4.2. Podsieci	293
9.4.3. Typowe maski podsieci i notacja CIDR	294
9.5. Trasy i tabela routingu jądra	295
9.6. Brama domyślna	296
9.7. Adresy i sieci IPv6	296
9.7.1. Wyświetlanie w systemie konfiguracji protokołu IPv6	298
9.7.2. Konfigurowanie sieci z dwoma stosami	299
9.8. Podstawowe narzędzia protokołu ICMP i systemu DNS	299
9.8.1. ping	299
9.8.2. DNS i host	300
9.9. Warstwa fizyczna i Ethernet	301
9.10. Interfejsy sieciowe jądra	302
9.11. Wprowadzenie do konfiguracji interfejsów sieciowych	303
9.11.1. Ręczne konfigurowanie interfejsów	304
9.11.2. Ręczne dodawanie i usuwanie tras	304
9.12. Konfiguracja sieci aktywowana podczas rozruchu	305
9.13. Problemy z ręczną i aktywowaną podczas rozruchu konfiguracją sieci	306
9.14. Menedżery konfiguracji sieciowych	307
9.14.1. Działanie narzędzia NetworkManager	307
9.14.2. Interakcja z narzędziem NetworkManager	308
9.14.3. Konfiguracja narzędzia NetworkManager	309
9.15. Rozpoznawanie nazw hostów	311
9.15.1. Plik /etc/hosts	312
9.15.2. Plik resolv.conf	312
9.15.3. Buforowanie i system DNS bez konfiguracji	313
9.15.4. Plik /etc/nsswitch.conf	314
9.16. Host lokalny	315
9.17. Warstwa transportowa: protokoły TCP i UDP oraz usługi	316
9.17.1. Porty TCP i połączenia	316
9.17.2. Protokół UDP	319
9.18. Ponowna analiza prostej sieci lokalnej	321
9.19. Protokół DHCP	322
9.19.1. Klient DHCP w systemie Linux	322
9.19.2. Serwery DHCP w systemie Linux	323
9.20. Automatyczna konfiguracja sieci z protokołem IPv6	323
9.21. Konfigurowanie systemu Linux jako routera	324
9.22. Sieci prywatne (IPv4)	326

9.23. Translacja adresów sieciowych (maskarada IP)	327
9.24. Routery i system Linux	328
9.25. Zapory sieciowe	329
9.25.1. Podstawy dotyczące linuksowych zapór sieciowych	330
9.25.2. Konfigurowanie reguł zapory sieciowej	331
9.25.3. Strategie tworzenia zapór sieciowych	334
9.26. Ethernet, IP, ARP i NDP	336
9.27. Ethernet bezprzewodowy	338
9.27.1. iw	339
9.27.2. Zabezpieczenia sieci bezprzewodowych	340
9.28. Podsumowanie	340
10	
USŁUGI I APLIKACJE SIECIOWE	342
10.1. Podstawy usług	342
10.2. Dokładniejsza analiza	344
10.3. Serwery sieciowe	346
10.3.1. Secure Shell (SSH)	346
10.3.2. Serwer SSHD	348
10.3.3. fail2ban	351
10.3.4. Klient SSH	351
10.4. Serwery połączeń sieciowych zastąpione przez demon systemd: inetd i xinetd	353
10.5. Narzędzia diagnostyczne	354
10.5.1. lsof	355
10.5.2. tcpdump	357
10.5.3. netcat	359
10.5.4. Skanowanie portów	359
10.6. Zdalne wywoływanie procedur (RPC)	360
10.7. Zabezpieczenie sieci	361
10.7.1. Typowe słabości	363
10.7.2. Źródła danych o zabezpieczeniach	364
10.8. Spojrzenie w przyszłość	364
10.9. Gniazda sieciowe	365
10.10. Gniazda domenowe systemu Unix	366
11	
WPROWADZENIE DO SKRYPTÓW POWŁOKI	368
11.1. Podstawy skryptów powłoki	368
11.1.1. Ograniczenia skryptów powłoki	370
11.2. Cudzysłowy i literały	370
11.2.1. Literały	371
11.2.2. Pojedyncze cudzysłowy	372
11.2.3. Podwójne cudzysłowy	372
11.2.4. Literały w postaci znaku pojedynczego cudzysłowu	373

11.3. Zmienne specjalne	373
11.3.1. Pojedyncze argumenty: \$1, \$2...	374
11.3.2. Liczba argumentów: \$#	375
11.3.3. Wszystkie argumenty: \$@	375
11.3.4. Nazwa skryptu: \$0	375
11.3.5. Identyfikator procesu: \$\$	376
11.3.6. Kod wyjścia: \$?	376
11.4. Kody wyjścia	376
11.5. Wyrażenia warunkowe	377
11.5.1. Obsługa list pustych parametrów	378
11.5.2. Użycie innych poleceń do testów	379
11.5.3. Słowo kluczowe elif	379
11.5.4. Konstrukcje logiczne	379
11.5.5. Sprawdzanie warunków	380
11.5.6. Instrukcja case	383
11.6. Pętle	384
11.6.1. Pętla for	384
11.6.2. Pętla while	385
11.7. Podmiana poleceń	386
11.8. Zarządzanie plikami tymczasowymi	387
11.9. Dokumenty miejscowe	388
11.10. Ważne narzędzia skryptów powłoki	389
11.10.1. Polecenie basename	389
11.10.2. Polecenie awk	390
11.10.3. Polecenie sed	390
11.10.4. Polecenie xargs	391
11.10.5. Polecenie expr	392
11.10.6. Polecenie exec	392
11.11. Podpowłoki	393
11.12. Włączanie do skryptów innych plików	394
11.13. Pobieranie danych od użytkowników	394
11.14. Kiedy (nie)używać skryptów powłoki?	394
12	
UDOSTĘPNIANIE I PRZESYŁANIE PLIKÓW W SIECI	396
12.1. Szybkie wykonywanie kopii	397
12.2. rsync	397
12.2.1. Podstawy dotyczące narzędzia rsync	398
12.2.2. Tworzenie dokładnych kopii struktury katalogów	400
12.2.3. Jak używać końcowego ukośnika?	400
12.2.4. Pomijanie plików i katalogów	402
12.2.5. Sprawdzanie transferów, dodawanie sum kontrolnych i użycie trybu informacyjnego	402
12.2.6. Kompresja danych	404
12.2.7. Ograniczanie przepustowości	404

12.2.8. Przesyłanie plików do naszego komputera	404
12.2.9. Więcej informacji o programie rsync	405
12.3. Wprowadzenie do współużytkowania plików	405
12.3.1. Współużytkowanie plików i jego wydajność	405
12.3.2. Bezpieczeństwo współużytkowanych plików	406
12.4. Współużytkowanie plików za pomocą pakietu Samba	407
12.4.1. Konfigurowanie serwera	407
12.4.2. Kontrola dostępu do serwera	408
12.4.3. Hasła	409
12.4.4. Ręczne uruchamianie serwera	411
12.4.5. Diagnostyka i pliki dziennika	411
12.4.6. Konfigurowanie udziału plikowego	411
12.4.7. Katalogi domowe	412
12.4.8. Współużytkowanie drukarek	412
12.4.9. Korzystanie z klientów Samby	413
12.5. SSHFS	415
12.6. NFS	416
12.7. Magazynowanie danych w chmurze	417
12.8. Stan rozwoju technologii współużytkowania plików w sieci	418
13	
ŚRODOWISKA UŻYTKOWNIKÓW	420
13.1. Wytyczne dotyczące tworzenia plików uruchomieniowych	421
13.2. Kiedy należy modyfikować pliki uruchomieniowe?	421
13.3. Elementy plików uruchamiających powłokę	422
13.3.1. Ścieżka wyszukiwania poleceń	422
13.3.2. Ścieżka stron podręcznika man	423
13.3.3. Symbol zachęty	423
13.3.4. Aliasy	424
13.3.5. Maska uprawnień	425
13.4. Kolejność plików uruchomieniowych i przykłady	426
13.4.1. Powłoka bash	426
13.4.2. Powłoka tcsh	429
13.5. Domyślne ustawienia użytkownika	430
13.5.1. Domyślne ustawienia powłoki	430
13.5.2. Edytor	431
13.5.3. Program stronicujący	431
13.6. Pułapki w plikach uruchomieniowych	432
13.7. Dalsze informacje	432

14 OGÓLNY PRZEGLĄD INTERFEJSÓW UŻYTKOWNIKA SYSTEMU LINUX I OBSŁUGI DRUKOWANIA

14.1. Komponenty interfejsów użytkownika	434
14.1.1. Bufory ramki	434
14.1.2. X Window System	435
14.1.3. Wayland	435
14.1.4. Menedżery okien	436
14.1.5. Pakiety narzędziowe	436
14.1.6. Środowiska interfejsów użytkownika	437
14.1.7. Aplikacje	437
14.2. Czy używasz systemu Wayland czy X?	437
14.3. Coś więcej o protokole Wayland	438
14.3.1. Menedżer kompozycji	438
14.3.2. libinput	439
14.3.3. Zgodność protokołu Wayland z systemem X	441
14.4. X Window System	442
14.4.1. Menedżery wyświetlaczy	443
14.4.2. Przezroczystość sieci	443
14.4.3. Eksplorowanie klientów serwera X	444
14.4.4. Zdarzenia serwera X	444
14.4.5. Ustawianie preferencji i dane wejściowe serwera X	445
14.5. Usługa D-Bus	448
14.5.1. Instancja sesji i instancja systemowa	448
14.5.2. Monitorowanie komunikatów usługi D-Bus	449
14.6. Drukowanie	450
14.6.1. CUPS	450
14.6.2. Konwersja formatów i filtry wydruku	451
14.7. Inne zagadnienia związane z interfejsami użytkownika	451

15 NARZĘDZIA PROGRAMISTYCZNE

15.1. Kompilator języka C	454
15.1.1. Kompilowanie wielu plików źródłowych	455
15.1.2. Konsolidacja z bibliotekami	456
15.1.3. Bibliotek używanych	458
15.1.4. Pliki i katalogi nagłówkowe	462
15.2. Narzędzie make	465
15.2.1. Przykładowy plik Makefile	466
15.2.2. Wbudowane reguły	467
15.2.3. Końcowe budowanie programu	467
15.2.4. Aktualizowanie zależności	468
15.2.5. Argumenty i opcje wiersza poleceń	468
15.2.6. Standardowe makra i zmienne	469
15.2.7. Typowe cele kompilacji	471
15.2.8. Organizowanie pliku Makefile	471

15.3. Lex i Yacc	473
15.4. Języki skryptowe	473
15.4.1. Python	474
15.4.2. Perl	475
15.4.3. Pozostałe języki skryptowe	475
15.5. Java	476
15.6. Spojrzenie w przyszłość: kompilowanie pakietów	477
16	
WPROWADZENIE DO KOMPILOWANIA OPROGRAMOWANIA	
Z KODU ŹRÓDŁOWEGO C	478
16.1. Systemy do tworzenia oprogramowania	479
16.2. Rozpakowywanie pakietów kodu źródłowego języka C	480
16.3. GNU autoconf	481
16.3.1. Przykład użycia systemu GNU autoconf	482
16.3.2. Instalacja za pomocą narzędzia do tworzenia pakietów	483
16.3.3. Opcje skryptu configure	484
16.3.4. Zmienne środowiskowe	485
16.3.5. Cele tworzone przez system autoconf	486
16.3.6. Pliki dziennika systemu autoconf	487
16.3.7. pkg-config	487
16.4. Praktyki instalacyjne	489
16.4.1. Gdzie instalować?	490
16.5. Stosowanie poprawek	490
16.6. Rozwiązywanie problemów z kompilowaniem i instalowaniem	492
16.6.1. Częste błędy	493
16.7. Spojrzenie w przyszłość	495
17	
WIRTUALIZACJA	496
17.1. Maszyny wirtualne	497
17.1.1. Hipernadzorcy	497
17.1.2. Sprzęt maszyny wirtualnej	498
17.1.3. Typowe zastosowania maszyn wirtualnych	500
17.1.4. Mankamenty maszyn wirtualnych	500
17.2. Kontenery	501
17.2.1. Docker, Podman i przywileje	502
17.2.2. Przykład użycia Dockera	503
17.2.3. LXC	512
17.2.4. Kubernetes	513
17.2.5. Pułapki związane z kontenerami	513
17.3. Wirtualizacja oparta na środowisku uruchomieniowym	516
BIBLIOGRAFIA	518